

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI MEVZUATININ LGBTİ HAKLARI AÇISINDAN İRDELENMESİ

- *AMAÇ
- *YÖNTEM
- *TANIMLAR
- *REFERANS MEVZUAT

"Bu rapor, Kaos GL Derneği tarafından, Açık Toplum Vakfı'nın ana destekçisi olduğu LGBTİ'lerin İnsan Haklarının İzlenmesi Programı Projesi kapsamında yayınlanmıştır. Bu, Açık Toplum Vakfı'nın resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir."

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
MEVZUATININ
LGBTİ HAKLARI AÇISINDAN İRDELENMESİ

A. Amaç : Bu çalışma ile amaçlanan; Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın ilgili mevzuatının lezbiyen, gey, biseksüel ve trans kişilerin insan haklarının evrensel ilkeler, insan hakları sözleşmeleri, uluslararası mahkeme kararları, sözleşme organlarının yaklaşımı ve insan hakları raporları ışığında irdelenmesi; uygulamaya dair tespitlerin yapılması ve LGBT kişilerin insan haklarını koruma yaklaşımını somutlaştıran bir kanun değişikliği çerçevesinin oluşturulmasıdır.

B. Yöntem : Çalışmada yöntem olarak Bakanlığın resmi internet sitesinde kendisi ile ilişkili olduğu mevzuat üzerinden analiz geliştirilecektir.

C. Tanımlar : Bu çalışma içerisinde kullanılan tanımları kısaca,

- Bakanlık : TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nı,
- Mevzuat : Kuruluş kanunu ve bunun yanı sıra bakanlığın yayımlamış olduğu her türlü tüzük, yönetmelik, yönerge ve diğer düzenleyici işlemleri,
- LGBTİ : Lezbiyen, gey, biseksüel, trans (transseksüel ve travesti)
- STK : Kanunun ihdası ile korumayı hedeflediği haklar alanında çalışan her türlü hak temelli sivil toplum kuruluşunu,
- Dernek : KAOS GL Derneği'ni.
- AB : Avrupa Birliği'ni,
- AİHM : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ni,
- AİHS : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini, ifade etmektedir.

Ç. Referans Mevzuat :

Kanunlar

- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
- 3294 Sayılı Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu

Kanun Hükmünde Kararnameler

- 633 Sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK

Yönetmelikler

- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği
- Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği

- [Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik \(R.G.: 05.01.2013/28519\)](#)
- [Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlığı Yönetmeliği](#)
- [Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun :](#)

Kanun		
Madde 1	Amaç	Eşcinsel ve transların eklenmesi. Kanun, korumadan yararlanacak kişileri tüketici biçimde saymış. Bu durum uygulamada, niteliği tek tek sayılan kimseler dışında kalan ısrarlı takip mağdurlarının korunması önünde engele dönüşmektedir. Aile bireyleri ifadesi muğlaktır ve kapsayıcı değildir. Nüfus tescil işlemleri sonuçlanmasa dahi Türk Medeni Kanunu'nun 40. Maddesi kapsamında cinsiyet geçiş süreci için Mahkeme'ye başvurmuş veya başvurusunu temellendirmek üzere ilgili eğitim ve araştırma hastanesinde gerekli süreci başlatmış kimseler ile resmi anlamda aile birliğini kurmasa bile ısrarlı takip mağduru her çift olarak değiştirilmelidir. Eşcinsel ve trans kişilere açık atıf yapılmalıdır.
Madde 1	Amaç	Taraf olunan anlaşmalardan BM sözleşmeleri de eklenmelidir. AİHM içtihadı eklenmelidir. Sözleşme organlarının ve raportörlerin raporlarına ve belgelerine atıf yapılmalıdır. Bu anlaşmalar tüketici biçimde sayılmalı, "taraf olunan her türlü ikili veya çoklu anlaşma ile BM veya diğer uluslararası örgütler nezdinde taraf olunan her türlü sözleşme" olarak değiştirilmelidir.
Madde 2	Tanımlar	"Toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi" ibareleri, Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen tanımları ile birlikte eklenmelidir. Tanımlar içerisine transfobik ve homofobik şiddete açık atıf yapılmalıdır.
-	Genel ayrımcılık yasağı maddesinin eklenmesi	Bütün yasa maddelerini kapsayacak bir biçimde ayrımcılık yasağı maddesi "cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi" temelli ayrımcılığı da kapsayacak biçimde yapılmalıdır.
Madde 2	Tanımlar	Mağdur yalnızca "kadın" olarak belirtilmiştir. Kadına yönelik şiddeti de içeren, ama daha geniş bir "cinsiyet temelli şiddet" tanımı yapılmalıdır. Eşcinsel ve translara yönelik homofobik şiddete ve transfobik şiddete açık vurgu yapılmalıdır.
Madde 4	Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları	Evli olma koşuluna göre koruma tedbirini saptamaktadır. Koruma tedbirinin saptanmasında evlilik bağının kurulup kurulmadığına bakılmaksızın birlikte yaşama esasına göre madde düzenlenmelidir.
Madde 5	Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları	Bununla ilgili açıklık olmaması nedeniyle ilk cümleye "başvurucu veya mağdurun evli olup olmadığına bakılmaksızın" denilerek kapsamın genişletilmesi gerekmektedir. (birlikte yaşama)
Madde 7	İhbar	Kanun kapsamında menfaati bulunan kişilerin haklarını savunmayı kuruluş amaçlarında belirten sivil toplum kuruluşlarına da ihbarda bulunma hakkı ile özellikle kolluk güçlerine bu ihbarlar üzerine harekete geçme yükümlülüğü açıkça verilmelidir.
Madde 8	Tedbir talebinin reddi halini düzenlemektedir.	Reddedilen tedbir talebi, 7. madde kapsamında ihbar hakkı tanınan STK'nın bu ihbarı üzerine yapılmışsa, ret kararı STK'ya da tebliğ edilmelidir.

Madde 9	İtiraz hakkını düzenlemektedir.	7. Madde çerçevesinde yapılan önerinin uygun görülmesi halinde o maddeye bağlı olarak, ihbarda bulunma hakkına sahip herkese, verilen kararlara itiraz hakkı da verilmelidir
Madde 10	Tedbir kararlarının uygulanmasına ilişkindir.	Tedbir kararlarının uygulanmasının izlenmesi konusunda STK'lar ile Bakanlığın işbirliğine dair vurgu yapılmalıdır
Madde 11	Kolluk görevlileri	Birinci fıkraya "eşcinsel ve transların insan hakları" ile "toplumsal cinsiyet çeşitliliği ve eşitliğinin" eklenmesi. Kapsama, ayrımcılık mağdurunun cinsiyet kimliği veya cinsel yönelimine bakılmaksızın her türlü "Ayrımcılık" konulu uluslararası anlaşma ve sözleşme hükümleri de eğitim kapsamına dahil edilmeli, kapsam dar bırakılacaksa "LGBTİ" hakları eklenmelidir.
Madde 14	Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması	"İşe alımlarda tercihen trans ve eşcinsel personelin de istihdam edileceği" ibaresinin eklenmesi. (ŞÖNİM'lerde trans ve eşcinsel personelin bulunacağına dair hüküm konulmalı)
Madde 16	TRT yayınları	Bu yayınların kapsamı cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi temelli şiddet ve ayrımcılık ile mücadeleyi destekleyecek biçimde genişletilmeli ve "eşcinsellere ve translara yönelik şiddetle mücadele " ibaresi eklenmelidir.
Madde 17	Geçici maddi yardım yapılması	Resmi kimliği uyumayan transların cinsiyet geçiş sürecinde psiko-sosyal destek giderlerini karşılamak dahil maddi yardım yapılması. (Bu hüküm Madde 19'a da eklenebilir.)
Madde 20	Bakanlığın taraf olacağı davalar	2. fıkrada "eşcinsel ve translara yönelik şiddet veya şiddet tehlikesi" ibaresinin eklenmesi.

- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu

Madde 2	Kapsam	6284 Sayılı Kanun kapsamında verilecek koruma hizmetlerinden yararlanan herkesin, bu kanun kapsamında değerlendirileceği belirtilerek inisiyatif doğrudan Bakanlık teşkilatına verilmelidir.
-	Genel ayrımcılık yasağının eklenmesi	Kanun kapsamındaki yardımlardan ve hizmetlerden yararlanmada cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi temeli dahil her türlü ayrımcılığın yasaklandığı, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığın kanuna aykırı işlem anlamını taşıdığı açıkça belirtilmeli.
Madde 5	Fonun çalışma usul ve esasları	Trans geçiş sürecindeki ve interseks kişilerin ihtiyaçlarına ilişkin psiko-sosyal destek giderleri dahil tedavi masraflarının eklenmesi. HIV/AIDS ile yaşayan kişilerin tıbbi ve psiko-sosyal ihtiyaçlarının karşılanması.
Ek Madde 3	Yurt ve pansiyonlar	Fon tarafından yapılan yurt ve pansiyon benzeri tesislerde cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi temeli dahil ayrımcılık yapılamayacağı.

- 633 Sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK

Madde 2	Kapsam hakkında tanımlar yapmaktadır oysa kapsamda LGBTİ'lere değinmemektedir.	LGBTİ'lere, bu özellikleri saik kılınarak yapılan ayrımcılık da sosyal politikanın konusu içerisinde yer almaktadır. Bu nedenle ya kadınlara atıf yapılan fıkra içerisinde ya da ayrı bir fıkra ile kapsam genişletilmelidir.
Madde 4	Teşkilata ilişkin hükümlerdir	Bakanlığın yönetim politika ve stratejilerine, normlar hiyerarşisine uygun olarak Anayasa'dan başlamak suretiyle değinilmektedir. Buna, Türkiye'nin taraf olduğu insan haklarına ilişkin sözleşmeler de eklenmelidir,
Madde 7	Aile Ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri.	Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli şiddet de eklenmelidir.
.Madde 9	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün görevleri.	Görevler içerisinde kadına karşı her türlü ayrımcılık ifadesi eklenmelidir. Ayrıca, 6284 SK'nın ilk fıkrasında değiştirilmesi gerektiğini düşündüğümüz hükmün burada da değiştirilmesi gerekmektedir.
Madde 27	Koordinasyon ve işbirliği	İşbirliği yapılacak kurumlar arasında STK'lara da yer verilmelidir.

- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği

Madde 1	Amaç ve Kapsam	Aile içi şiddetin ve/ya aileden dışlanmanın hedefi haline gelebilecek lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks kişilerin amaç ve kapsam içinde adlarının anılması. Kadın tanımının, nüfus tescil süreci başlamasa dahi Medeni Kanununun 40. maddesi kapsamında cinsiyet geçiş ameliyatı izni başvurusunda bulunmuş veya bu bağlamda Eğitim ve Araştırma Hastanesine başvurusunu yapıp süreci devam eden kimseleri de içerdiği açıkça yazılmalı. Bunun yanı sıra eşcinsel ve biseksüel kadınlar da kapsam içerisinde alınmalıdır.
Madde 3	Tanımlar	İhbar yetkisinin tanınması bakımından STK'lar da bu maddede zikredilmelidir.
Madde 4	İhbar ve şikâyet yetki ve görevi sahiplerinden bahsetmektedir.	Kanun ile korunan haklar alanında çalışan STK'lara ihbarda bulunma hakkı verilmelidir.
-	"Cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi" dahil genel ayrımcılık yasağının" eklenmesi	Yönetmeliğin uygulanmasında ayrımcılık yapılmasını yasaklayan maddenin eklenmesi. Kişinin sürece dahil olmasına neden olan olaylar zinciri genel olarak ayrımcılık sonucunda gerçekleşen bir eylemle başlamaktadır. Bu nedenle cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi ve cinsel yönelim temelli ayrımcılığı da kapsayan genel bir ayrımcılık tanımı yönetmeliğin içerisine yerleştirilmeli ve yerleştirilen bu husus diğer yönetmelik kuralları için de yol gösterici kılınmalıdır.
Madde 7	Barınma yerinin sağlanması	Barınma yerinin sağlanmasında "cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi" dahil ayrımcılık yasağı. Nüfus tescil süreci başlamasa dahi Medeni Kanununun 40. maddesi kapsamında cinsiyet geçiş ameliyatı izni başvurusunda bulunmuş veya bu bağlamda Eğitim ve Araştırma Hastanesine başvurusunu yapıp süreci devam eden kimselerin öznel ihtiyaçlarına uygun koşulları gerçekleştirme görevi de belirtilmeli.

Madde 8	Geçici maddi yardım yapılması	Geçici maddi yardımlarda "cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi" dahil ayrımcılık yasağı. Yardıma ilişkin bütün maddelerde yol gösterici olması bakımından bu yardımlardan LGBTİ'lerin yararlanacağı açıkça belirlenmeli.
Madde 9	Rehberlik ve danışma hizmeti	Sivil toplum kuruluşları ile iletişim ve işbirliğinin eklenmesi.
Madde 41	Eğitim	Birinci fıkraya, eğitim programlarına LGBTİ'lerin insan haklarının ve eşitliğinin eklenmesi. Ortaöğretim öğrencilerine yönelik toplumsal cinsiyet çeşitliliği ve eşitliği dersi.
Madde 44	Sağlık giderleri	Trans geçiş sürecinin ve intersekslerin sağlık harcamalarının (psiko-sosyal giderler dahil) karşılanması.
Madde 46	Davaya katılma	Eşcinsel ve transların eklenmesi.

- Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği

Madde 6	Hizmet ilkeleri	Cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi dahil genel ayrımcılık yasağının ve uluslararası insan hakları kriterlerinin yerleştirilmesi.
Madde 7	Merkezlerin görevleri	LGBTİ kişiler hakkında ayrı, tekil bir fıkra Merkezin görevlerine dair yönetmelik maddesi ile ilişkilendirilerek eklenmeli. LGBT'leri kadın başlığının (C fıkrası) içine yedirilmemeli hemen ardından gelen ayrı bir fıkroda yer almalı.
Madde 12	İzleme biriminin görevlerine ilişkin	(e) fıkrasına Sivil Toplum Kuruluşları ibaresi eklenmelidir.
Madde 14	Eğitim ve danışmanlık biriminin görevleri	İnsan haklarını ilişkin uluslararası sözleşmeler, mahkeme kararları ve belgelerin eğitim süreçlerine dahil edilerek ayrımcılık yasağına ilişkin ayrıntılar bu tür eğitim ve danışmanlık birimi süreçlerine dahil edilmelidir. LGBTİ kişiler hakkında ayrı, tekil bir fıkra eklenebilir (engelliler için olduğu gibi).
Madde 27	Ortak görevler	Uluslararası insan hakları standartlarının ve ilkelerinin, yargı kararlarının takip edilmesi, uyarlanması ve eğitim programlarına dahil edilmesi. Sivil toplum kuruluşları ile iletişim.

- Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik

Madde 3	Tanım ve kısaltmalara ilişkin	Kadın tanımı, eşcinsel, biseksüel, trans ve interseks kadınları içerecek biçimde genişletilmelidir. Şiddet tarifine cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği temelli şiddet de eklenmelidir.
Madde 4	Konukevinin çalışma esasları ve temel ilkeler	Cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim temelli ayrımcılık yasağına dair açık hüküm konulmalı.
Madde 8	Fiziki özellikler	Nüfus tescil süreci başlamasa dahi Medeni Kanununun 40. maddesi kapsamında

		cinsiyet geçiş ameliyatı izni başvurusunda bulunmuş veya bu bağlamda Eğitim ve Araştırma Hastanesine başvurusunu yapıp süreci devam eden kimselerin özne ihtiyaçlarına uygun koşulları gerçekleştirme görevi de belirtilmeli.
Madde 12	Konukevine kabul	Konukevine kabul kısmına cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi ayrımcılığı yasağının eklenmesi. Trans kadınların resmi kimlik belgesi sorununa referans ve çözüm yolu.
Madde 13	Konukevi hizmetlerinden yararlananlar	Konukevinden yararlananlar kısmına "lezbiyen, biseksüel ve trans kadınlar dahil" ibaresinin eklenmesi.
Madde 34	Çalışanların eğitimi	Cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim tanımları, bu temelli ayrımcılık ve konu hakkındaki ulusal ve uluslararası sözleşmeler ve yargı kararları eğitim sürecine dahil edilmeli. Çalışanların niteliği, eğitimi ve eğitim programlarına kısımlarına insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği kriter bilgi beceri referansının eklenmesi. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli şiddet ve ayrımcılık sonucu travmalar ile çalışma becerisi.

- Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlığı Yönetmeliği

Madde 13	Yazılı sınav konuları	Meslek bilgileri ayrıntılandırılmalı, çalışma alanı ile ilişkilendirilmeli. "Meslek bilgileri" ile "genel kültür ve genel yetenek" ibarelerinin açıklanması ve uluslararası insan hakları kriterlerine dair bilgi ve beceri düzeyine referans.
Madde 15	Sözlü sınav	Yazılı sınav ile benzer şekilde, genel kültür ve genel yetenek konu başlıkları çalışma alanı ile ilgili ayrıntılandırılarak doğrudan ilişkilendirilmeli. Bunun yanı sıra insan hakları alanındaki donanımın da sözlü sınav konuları içerisine alınması sağlanmalı.